

આનંદનો ઝરો

પેટ્ટ પુસ્તક નામે

રાવ-કવીની રંગતો

કવી છપાવી પ્રસીદ્ધ કર્તા
રાવ-કવી અંબાલાલ પ્રજાદશ
નિવાસી નડીઆદ હાલ મુ. કાલોદ.

છદ્યે પંચમહાલ.

તા ૫૦૦૦ આવૃત્તી ૧ લી. સંને ૧૯૨૦.

આ વીંચ વીંચ જાતનાં; પુસ્તક અપરંપાર,

૫ જોતાં ઝર રાજ થશે, આ ગમ્મતનો ભંડાર.

કામ્મત નથી નગ

મોંઘવારી નાજ માત્ર બે આના.

ક્રિઆદ ખી શારદા વિજય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

શા. હરજીવનદાસ અમરસીએ છાપી.

ગુજરાત વિધાપીઠ સભાનાં ગુપ્ત દસ્તાવેજો (કેટલાં દુરમનઃ))
 અમદાવાદ ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંમુદાય ગોળી ડાકન ૧ ની કીમત ૩. ૧૫

વસુધા પીલસ.

આ વસુધા પીલસ સીએ છુપી જગોએ પહેરવધી
 લોહી તથા પીળું અને સફેદ પાણીનું પઠવું તથા મળ
 ગુર્જીયાતુનું જણું વીગેરે છુપી જગોની લમામ ગરમી
 એટલે વીસદોષીકું ચાંદી અથવા પેશાએ બળતરા બળત
 તથા કમળનું ફાટવું વીગેરે તમામ દરદોને આ વસુધા
 પીલસ દુક મુદતમાં આરામ કરે છે. રાખી નરમને લખડી
 પડેલી ચામડીને સફાઈને મઠણ અને સુવાળી બતાવે
 અને સંસાર સુખ ભોગની પુર્તી ગાઝા બતાવે છે
 ગોળી રોળી અને નીરોળી બર્નના ઉપયોગમાં આવે
 વાપરવાની રીતનું હેન્ડબીલ દવા સાથે ને. ટા.વામાં આ
 માટે એક વખત બંગાળીને આગ્રી કરે.

લખે

જનરલ એજન્ટ-રાવ કવીની કુંપની. મુ. કાલોલ.
 હાલે પંચમહાત્મ

ગુજરાત વિદ્યાર્પઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાત કૃષીરાશિરુપ - ગામ]

અનુક્રમાંક ૯૭૯૬ ત્રીજી

પુસ્તકનું નામ રોલ ૩૫૫૫ ૨૦૧૦

વિષય ૭ - ૧૦

શ્રી ગણેશાય નમઃ

અર્પણ પત્રીકા.

હૃતો ભુતકાળમાં હું બિવિધે છું સદા કાવચ,
સનાતન સુદ્ધ અવનીમાં પ્રકાશું સૂર્યસમ હરહમ.
તપુ'છું અગ્નીમાં હું વીહરતો વ્યોમ પાતાળે,
જળકતો વીજળી પેરે અનંત શક્તિને આધારે.
અગ્નિ છું હું બધામાં હું બહું છું વાયુને ભેર,
ધરીને જન્મ બાળકનો રમું છું માતને ખેળે.
ધરીને સ્વાંગ રૂપાળા નીરાળા ખેલ હું ખેલું,
તરવર પહાડમાં હું નદીમાં નીર થઈ રહું.
જમર હું એકલો વેદાન્તના સીદ્ધાન્ત આધારે,
જમયું મારી પેઢી હું પછીને ચર્ચામાં મારે.

COMIC POYET.

૬૬

એ. પી. રાવ કવી.

સર્વે હક્ક સ્વાધીન.

દોહરો.

સર્વે હક્ક સ્વાધીન પણ, પર આધીન આ પ્રાણુઃ
 જે પર આધીન સ્વાધીન કરે તે જીવ્ય પરમાણુ.

હાલમાં શું શું વધ્યું ?

રંગન ૧

(કોમીક કવીતા.)

ફર્સ્ટ વધ્યા બહુ ફેરોચાકર, બીજા બીડીસેલર બહુ,
ત્રીજો નંગર ટી મરચાંટો ચોથ તણી હકીકત કહુ;
હેર કટીંગ સહુન હાલમાં વોશીંગ કંપની થઇ વીધેય,
પાન તણી પુષ્કળ શોષો ને બીડીનો જનરલ બીઝનેસ.
કોટાનધીઝ થઇ ગર્મ કંપનીઓ પેઢીઓનો પણ ક્યાંછે પાર
સોષો બહુ સોડા લેમનની ને હાટલ થઈ હારોહાર
પટક પણ થયાં ન્યુ ફેશનનાં ઠામ ઠામ થયાં થીએટર,
હાલમાં અગણીત એક્ટર મન માંન્યા મર્મ મેનેજર.
વધારો વેધરાજનો તેથી ડગમલ વધ્યા ડાક્ટર,
મનવ જને સરવીસ સ્વીકારી કમી થયા કલટીવેટર.
કામ અને કારીગર વધીયા કંઈક વધી ગયા કંટ્રાક્ટર,
નર્સ કમીના રહી નેટીવમાં મનમાંન્યા થઇ ગયા મીસ્ટર.
કોઈ ઇન્સપેક્ટર કોઈ ઓડીટર કોઈ બન્યા વેકસીનેટર,
કોઈ બેરાસ્ટર કોઈ કલેક્ટર કોઈ થયા સોલીસીટર;
કોઈ વીજીટર ને કોઈ પેઈન્ટર કોઈ પ્રીટર ને કોઈ પોટર
માહી રહ્યા તે સ્ટરપટર અને તેથી રહ્યા તે ટરરેટર.
(અપુર્ણ) કોમીક પોયટ ઉદ્દે રાવ-કવી.

રંગત ૨

(રાગ ઉપરનો; ને ગાયન નીચેનું)

પરદેસમાં કમાવા ગયેલા મીયાંને ઘેરથી

(બીબીએ લખેલો મુખારક લેટર)

મુઠાવંત ખાંસાળ હમારે જીનકા મીરઝાં ઝલ્લો નાંમ
લખનોરસેં લીખીતંગ લોખડીકી કળુલ કરીઓ હવાસલા
જળસેં નેપુર આપ ગયેહો તબસેં આગ લગી તનમેં
જલ્લે કલેજા કહું મેં કીસકું મનકી સળ રહે ગણ મન
છોડદીઆ ઘરબાર બાયકે પીયુ આપ પરદેશ બસે
મરચીથી વો ખુટ ગઈ અળ તખલીફ પાતી કઈ દીનસે
મેરે મીયાંકુ માલુમ હોય કે અનાજ ઘરમેં આવ રહયા
પેસે લેજો પગારકે તો ઉસમેંસી કુછ લાવુનયા
યાં બકરી મુરઘી બેચદઈ અળ ઉધાર આટા લાતીહું
મળુરી કરકે મેરે મીયાં મેં ઘરકી નાવ નીલાતી હું
તનપર કપડા એક નહીં અળ મનમેં બહોત મુંઝતીહું
હાથ જોડકે માલીક પાસે મરનેકા મેં ચહાતી હું
હુસરા સાથ નીક્કા કરનેકા બીચાર ચલતા હે દીલ મેં
આપ ઉડાવો મોઝમઝે વાં ચુસકે ગાંજેકી ચીલમેં

બારે હાથકા યાં શ્રીરે બાંધડા ઈસલીએ એસા કરતી હું
 મેરે મીયાંકુ બાહુસ દોગ કે મુઝામુઝાકે મરતી હું
 વલી પેંદા ઠીયે વા ડોક પેસે આર કેતા આપને ખરચ કીયા
 જરૂર ઉસકા બુવાળ લેજો વારીબાજા મેં મેરે મીયાં
 યાં ચુવેલી નાઠ ગયે ઘરમેંસી એસી તંગી આવ રહી
 મનકી બાનાં મહિલા બાણે પાસમેં હે નહી એક પઈ
 હરદમ બણીયે હુડીયાં કાઢે ઉલગયલે અકલાં હે
 જલા એ ખાણા ને જલાએ પીણા હરદમ ખુન જલાતે હે
 મરગયલે એ માખાપુને એસા કાંસી હુંઠ દીઆ
 ઢંગ ઢાલ દેએ બીન મેરા નીખોદીએસેં નીમ કીયા
 વલી દોસ તમુકુ મીલે ડાંડીએ અશ્રીનીએ ગંજેડી ચાર
 ઉલગયલુંને ઉપેરેને લુંટવાયા સાત ઘરબાર
 બેચ ખાઈ બાવાકી મીલકત આર ઉડાદી આપ કમાઈ
 છનસાં મેરીબેથી એાલી બેચ ખાઈ સબ બની બનાઈ
 ખાંન બડે દીલબન હમારે એ ખત પઢે લાંખો બુવાળ
 આપ સીવા કે નહી હમારે નીચે પડી વેએ આજ
 ખાવીન્દ માફ ખતા કરના મેં બી આપસેં ડગતી હું
 ગમે ચું કરકે પેસે લેજો મેં યાં બુખે મરતી હું

(લી. લોખડીની દુન સલામ)

(આ પત્ર વાંચતાંજ મીયાં સાહેબ તો ગુસ્સે થઈ ગયા.)

અને એકદમ બોલી ઉઠ્યા કે—

વાં મોરારજી કી મીલમાં હમારે શરમા શરમી વસતે હે
 બોના લુણુ કી ભાજી બાકે હડકે તો અબ ગસતે હે
 દલ બેચી તરવારમી બેચી હજી ઇજ્જતેસં હરતે હે
 ઉછી ઉધારે કરકે હરદમ પેટ હમારા ભરતે હે
 વસી થરકી બેર કાગજ લેજે કે લડકે ભુખે મરતે હે
 તો મરે તમારી લેણુકુ પરણું યાં ગાંઠા ઠડાકા કરતે હે

(મીયાંએ બીબીને આપેલો જુવાબ)

બબાનાના બીજા ભાગમાં.

રંગત ૩

(રાગ—રાગોદેજ નવ)

(દોઢ લાખનું દેવાળું.)

હોટલનું મોટલ ખેંચાનાં મોટલમાંજ ખાવીસ હનર
 આ કોફીના થયા ચારસો બીહી પાનના એ કલહાર
 ગાંજો ભાંગ નવ ગણ્યો ગણ્યાએ ઉપલક ટાંકયા સત્તરસે
 ગણસેના સુકો તંબાકુ અઢીસો આપ્યા અત્તરમેં
 તવી હુકાને નવા દેસના નવસેં નગરી ઝુલે છે
 મોદીની યાદી ભુલ્યો પણ છંસો ચોપડે ખુલ્લે છે
 નાચ તાયફામાં નવસો થયા ઉસ્તાદાના છઠયાશી
 રંડીને રાજી રાખ્યામાં ખરથ થયા બસો ખ્યાશી
 મેજસ્ટ્રેટે મહેર કરી મોં માગ્યા લીધા ખાવોસેં
 સદામાં થપ્પડ વાગી નવસેં લરવા પણ ખાવી છે
 બાણીનું શ્રીમંત સવાસો સાજાપુર મોકલવા છે
 વેઈટીંગ રૂમની લાઈટ ડીપોઝીટ પંદરસો પોકવવા છે
 પનીઆરી પાત્રીના ચાલીસ ભંડારીના પોણાસો
 ખ્યાશીનું ખજાતજી પેશી ગયું ગ્યાસલેટના પુરા સો

કુચે મીઝી ફરનીયરના ચોરાશી ચોખ્ખા માગે
 બારબરના બાવીસ ચડયા તે મોડા દેતાં માડુ લાગે
 નાટકના નાયક નરભાને નાય ધણો વાહાલો લાગે
 બચ્ચીના બાવીસ હીધા પછી તોય પાછો ચાલીસ માગે
 ઉતેજનમાં એક કોથલી ટોળીમા ત્રણસેં વહેંચ્યા
 રોજ વચે સનમાંન મળ્યું તે વખતે તાસો ફેંક્યા
 ચક્રાદાર વેલી માલણુતો નેવુની નાગણુ હચ્છે છે
 તંબોલણુ તારાને ત્રેવાસ તોય હજી મેચ્યાં દે છે
 નવ લેખે નોકર નવ મહીના બસો બાર બદરૂબીના
 તેલી ટંટાથી ટીપ્યો પંચાણું પેઠા બમાંનમાં
 દુધ વાળીઓ દસ માગે છે શાક પાંનનાં સાડાબાર
 મેવામાં એકાશી દેવા ચલાવવો ચોખ્ખો વહેવાર.
 ફેટીનનો ટટુ ચમક્યાથી કાચમીનનો કર ભાગ્યા,
 છસોનો ઘોડો ગુમાવ્યો બસો કાચમીને માગ્યા.
 રાવ કવીની રંગત બેતાં સોનો સાફો મેલ્યો છે,
 પાછા રોકડા પચાસ લીધા કવી જડો પહોચેલો છે.
 સોળ શોમલો ગોલો માગે પંદર પસવા ઓઝાના,
 સોનીના સારી સીયાશી સાઈઠ ટાઇપીન મોબના.

પુર્નલગનમાં થયા પંદરસેં વરઘોરામાં નવસો વીસ.
 પાડોશણમાં હસોનું પાણી તોય ન કરવા દેતી કીસ.
 સાયકલમાંજ સવાસો પેઠા મોટરમાં ચઢાવીસેં,
 પેઈન્ટર એકસો પચાસ માગે બજારમાં પણ બાવીસેં.
 કોકીનમાં એકાશી ગીત્રી પાનપટીમાં પોણી સાઠ;
 સાડાસાતસેં સરજન ખાતે તોય બંદા દ્વા પોણાઆઠ.
 ઘાટ ઘડી ગઈ ઇંચણ ગુલબી આરાં ખાઈ ખોયા અઠસઠ,
 ન્યાતે જણી વાત લીધા સો હજી બસો લેવા ખટપટ.
 નાગર માળીના નેઉ બાકી ઘોબણ માગે એકાણું,
 હસો સાઠ દઈ સગા છ જણને આજ કરાવ્યું વહુઆણું.
 ત્રણ સપ્તક પેટીના ત્રણસેં તેર રૂપીઆ તબલોના,
 મુઘરાઈના રત્તર છ આના એ ઝાડુઠાઠ ગબલોના.
 એંશીનાં પુસ્તક માશીકો ધર્મ સમાજે હસો ધમ્યા,
 ચોરાશીમાં થયા ચઉદસો તોય વીપ્રતો નાજ જમ્યા.
 સાતસેં ગયા સાધુંના મઠમાં લોકલકુંડે સો લીધા,
 રોશન રંડીના જલસામાં પ્રમુખ થઈ પાંચસો લીધા.
 હજમડી ઉથલી ચોટલેથી ચોટલો અલીને ઉભી કરી,
 ત્યારે તેણે યુમ લગાવી બારસો લીધા તોય ચરણ ખરી.

ભાણીને ભુતાં વળગ્યાંતાં તે માટેજ ભુવો લાગ્યા,
 નવ્વાણું નૈવેદ્ય ધરાવ્યાં પાંચ ભુવાને પરખાવ્યા.
 ત્યાશીનાં ટીપુને ચંપી પોપટના પોણા પંદર,
 દૂધનિ ટીકીકો સાડી ચારસો મુસાફરી છસો અંદર.
 કાડસટ સરકમ મેનેજરને ચોનાં સાનોમેટોચાફ,
 જમપુરી જોયામાં ચાળીસ છસો ચારનું ફોનોચાફ.
 બાર હજારે બન્યો બંગલો સવા સાતસેંતા કડીઆ,
 બસો બાર કારીગર ખાતેતોય કારતો બધુ લડીઆ.
 છુટક મજૂર તણા છે છમ્પન ચુના ચમ્પાના પચીન,
 પચાસનો પાટો પેટલાદી દલવાડીના દેવા વીમ.
 ફક્ત મીલ બીડીઓથી બાળી નઉં હજારનીમ્યુંતુકયાન,
 હજી ચાર તે હજારે આડો ચાર હજાર ચડે હુકમાન.
 ગારડનમાં ગાયો પેશી ગઈ નવસેં નેઉ તણું પાણી;
 કુંડાં કેળો ને સડેં કયારા ગુલાબ ચંપો ઝૂંખધાણી.
 સર્વે સગાંનું આધ સરાવ્યું એક સામદુ સાતમનું,
 સવા સાતસેં થયા સીધામાં કહો હવે કરવું કયમનું.
 દાડખાતમાં દીધા દોઢસો ફટાકડે તો કયાં ફજેત,
 નીવાળીના દીવસે મોં બાળ્યું સળગી દાઢી મુછ સમેત

જમાત જાંપે પડ્યા નાગડા જળાર જેગી તણી જમાત
 લહે લગાવી લીધા સાતરેસા તેવ ઉપરથી મારી લાત,
 હસ હજાર ગયા હાગીનામાં નથનીમાં નવસો લીધા,
 એરી ગમાં એકસો ઇંડયાની પાંચ પાલીસ વાગે લીધા.
 મોચીના પચીસ જે આના માવા માછીના છાસટ,
 પટલ પરાગે પર લોક જતાં ડુબી ગયા બારસો બાસટ.
 મલ કુસ્તીની મજા હુટતાં પ્રમુખ થતાં પંદર પટકયા,
 ત્યાં દશેક ગીનીઓ ગજવામાંથી ખીસસાફાડલઈને સટકયાં.
 ચાંદુ લાવ્યો ચલમ ચાસની પીધો ચડ્યોને બટર પડ્યો,
 સવા બસોની સાયકલ બાગી કપાળ વચ્ચે કાચ નડ્યો.
 ખરો પાંછીઓ પાછી ભરતાં પલંગ પર આવી બેઠા
 અરાઠ ફીચા દંતામ દેતાં જોઈ ગયો ગોલો જેઠા.
 હરાણીઆ હરીઆના સત્તર લવાર લાલા ના ચાળીસ.
 દયાળ ડોશી લીકરી બાને તાળી દઈને લઈ ગઈ ત્રીસ.
 તરગાળા ટોળાને ત્રેવીસ વણકર વાલાને પંદર,
 રંગરેજ ના પાંચ પાવડું ઇંગલીશ શીસ છસો અંદર.
 બીલ્લી પેડી હતી બારીએ બેરીએ દેખીને પાંચી ગુમ,
 સજ્જ માર વસ્તી થઈ લેગી ત્રીસ હજારની ત્રીજેરી ગુમ.

ચીરણુવી ઘેર ચક્રશે જનમ્યા વધામણીમાં અપ્યા વીસ
 એન આવી બખવાને જોવા તેને રોકડા લીધા ત્રીમ.
 લગન થયું લાઠકવાયાનું પંચાવનસેં પરખાવી,
 પંદરસેં નગદી પદવામાં તોય કન્યા કાંણી આવી.
 છસો વીમ થયા વરઘોડામાં ન્યાન જમાડયા માં નવસેં,
 મરહુમ દાદાના દેવામાં બરવા પડયા અઠ્ઠાવીસેં.
 ફોટોઆફર ના છઠોતેર પંદરનો લીધો પાવડર;
 અગરના ઇબ્બરામાં અઠ્ઠાવીસેં આપ્યો ચોરડર.
 પાંજરા પોળનો મોટો પાડો એક દિન રીસાઇ ગયો,
 મુરખા બયા મનાવા તેમાં એકમપેન્સ રૂપી મા આડ થયો.
 ફીંગણીઓમાં રહ્યા ઓગણી કંટ્રાટે કાઢ્યું શસળ.
 હાથ મારીને લીધા આડસો તેથી વારંટ થયું પાગળ
 દાદીમાનો હાંત પડી ગયો દટાવનાં રૂપી મા થયા દસ.
 દોઢસો નગદી લીધા ડાકટરે મટાડતાં છુજલી ને ખવ
 ગયાછ જતાં ગયા ખારસો પ્રયાગમાં થયા પંદરસો-
 મથુરામાં મહારાજ જમાડયા બાર વીપ્રમાં થયા ખસી,
 ગાર્ડ મારતરાની ગમ્મતમાં વાળન રૂપી વ વીસના પીધા.
 તોય ટીકીટ કસેટરે પાંચ પડાવી અંપેથી જાવા લીધા.

હવા ખાવાને ઉતાળામાં મીસ્ટર માથેરાન ગયા.
 પાંચ હજાર નું પાણી થાતાં પડે ત્યાં દીન પાંચ રહ્યા
 અપ્રીણ ખાતે ગયા આહસો ચામાં ગયા છસો ચાળીસ.
 ઉઠકો ચાંદી તણો કરાવ્યો તેમાં દીધા પીસ્તાળીસ,
 બધરી ને બોમ્બે દેખાડતાં બતરીસો ખરચાઈ ગયા.
 તોય આનંદશાહની સફેદ ગલીના બે લત્તા તો બાકી રહ્યા,
 સોનું ક્યારેનો કીમીયો શીખતાં પચ્ચીસે ગયા પાણીમાં.
 વશીકરણની વીધ્યા શીખતાં સાર્ફડ ગયા ધુળધાણીમાં
 બળલાની બાધા ઉતરાવી વાળદે તો લીધા વીસ.
 ભેટ પુનંજને બ્રમ લોજનમાં આપ્યા એકસો પીસ્તાળીસ
 બારસે નાં બળલોના માટે રમકડાં રંગીન લાંબ્યા.
 જલજુ ટોપી અને જાંગીઓ લઈ પંચાવન પરખાવ્યા
 સવાલાખ ધરનાજ ઉગવ્યા પત્નીના પચીસ હજાર,
 દોઢ લાખ તોયે દેવાળું ફટફટ બોલે બધું બજાર.
 રીસ ચકી નેલીધી રીયોલવર છાતીમાં ચાંપી દીધી
 લાખ ભેગા લોકો યયા ભેગા બેરીને કેદી કીધી.
 કચેરીમાં જઈ કહે કામની નૃપતી મારો કાંઈ ન વાંક,
 દોઢ લાખની પુંજ તોયે ઘરમાં અન્ન નથી નવટાંક.

બાળક બેસાયો નીસાળે આને એક થયો છે માસ.
 દારા પાસે નથી દોઢીયું અને વીણા ત્રણ થયા અપવાંસ
 રાખ્યો રામાને છોડી કર્મી કંથનું જોઈ કાળું.
 જોજો ચારો જોવા જેવું દોઢ લાખનું દેવાળું.
 બાંચીને વીર વીચાર કરજો ઉઠાઉ આવા નવ થયો.
 અંતે સંકટ આવી પડતાં પેટ ખરીને પડતાયો.
 કાને સાબળી નજરે લાગી અને કોણએ તો અનુભવી
 ઉઠાઉના આખ્યાન તણી આ રંગત કરતા રાવ-કવી

COMIC POULT.

ઉર્ફ

એ. ખી. રાવ. કવી.

શેઠ અને મીયાંનો સંવાદ.

રંગત ૪.

(રાગ—છે તેનો તેજ ચાલુ.)

સુણો બીલધર ખ્યાન હુમેને નુકતા એક અજબ પાયા
 દોસ્ત દારૂમે ખાત સુણી જળ દીલમે ખડોત હસા આયા
 એક સીયાઈ લાઈ મયે અણીએકેધર સોદાઉધાર દેનેકો,
 અજબ કરકે સેક સાહેબકો લગે મીયાં શીર કહેનેકો.

સેઠજી સુણ્યો જાત જરાસી એક સુઠન મેરા સુણ્યો,
 ધાર ખીરાદર આયે આંગણે ઉધાર સીધા આજેદો,
 સેઠ સાહિબ કહે સુણો મીયાં બધ ઉધાર આપેપેસા જાવ.
 આજર ઉધરાણી કરાએ તો ધરાક મરીને દુશ્મન થાય.
 વળી ઉધાર આપી નાપ કનેથી વસુલ શીરીતે કરવું,
 વેપાર એવો કરી વાવડો નથી અમારે ઉઠી જવું.
 પેસે ખાતીર શીરકા પટકા મીયાં ભાઈને ગીરો ધરા,
 પેસે ભરકે લે જાણે જાણીયા ભાઈસેં કરાર કરા-
 આરસેર આવલ તુતરાયા આટા સેર અઢાઈ લીયા,
 નેલ નીલક મીરચો સખ મીલકે બાર આનેકા ખીલ કીયા.
 એ સખ પેસે બધી ફજરમે સેઠકે ધર જા દે આયે,
 બાર આનેકા ખીલ ચુકાકે પટકેકુ પીછા લાયે.
 મીયાં કે દીલમે ગુરસા આયા પટકેકા કમ વાહું વેર,
 આટે દાગમે લીધ આખર કીયાહે ઉસને કાળો કેર.
 વેર વાળવા વણીક સાથે મીયાં ભાઈને મેળ કીયા,
 આલ મેલ ઉધારે ચલવી જનીએ કા મન મીતા લીયા.
 જણીયા ખીયારા બીલકા લોળા ચલા મીયાં કેઠડેને પે,
 નામા કરકે નીખેલ વાળા પેસે ટકે ઉઝીકે લે.

એવામાં દીવાળી આવી શેઠે સઉના હીસાબ કર્યા,
 મીયાં ભાઇનું ખાતું જોતાં રૂપીઆ એકસો આઠ તથા
 સેઠ હેઠે ખાંસાબ હવે તો નામું બધું ચુકાવીદો.
 આજથી હવે ઇસ્ટોપ આલવુ રૂપીઆ જલદી લાવીદો.
 મીયાં ભાઇને બીચાર કીચાકે અમ અછછા આયા હેઠાવ,
 આજ વેર વાળું પટકેકા જબ દીલમેંસી રૂને ઘાબ.
 એસા ધારકે મીયાં ભાઇ પ્રીત લગે સેઠકુ કહેનેકુ.
 દો માસ પીછે દાણે પકેગે પેસે તુમારે સમ ભરદ.
 બે માસનો કરો વાયદો મીયાં ભાઇ તો ઘેર ગયા,
 શેઠ સાહેબને ખાનસાહેબ તો ફરીથી લેગા નાજ થયા.
 વદાડ પુરો થતાં શેઠ તો ઉઘરાણી આવી લાગ્યા,
 સલામ આલે ગાંમ સાળ કહી મીયાં કને રૂપીઆ માગ્યા.
 ખુદાવંત ખાંસાબ આપનો વદાડ આજે પુરો થયો,
 સમ દીનકા સરવૈયાં દેખી હમારા હીસાબ ચુકાવી દો.
 મીયાં કહે મહેરબાન સેઠ તુમ ખાલી ધકકે ખાતે હો,
 હરઘડીએ ઉઘરાણી કરકે જ મેરા ગભરાતે હો.
 હાલ હમારા હાથ બંધહે એક પાઠથી હે નહી પાસ,
 દાણે બેચકે પેસે દેઈગે સેઠ નરા રખેા વીસવાસ.

દસ કલશી તો ડાંગર હોગી કલશી હો કાંનમી જુવાર,
 બારે મણ બજારીલી હોગી ગાડે હો હોઈગેજ જુવાર.
 શેઠ કહે કે મીયાં તમે શા માટે આડુ બોલોછો,
 પેસા દેવા પોતે નથીતો. જખ મારવા માટે દ્યોછો,
 નથી હુમને ડાકીયું કરતા ખોટી દાનત રાખોછો,
 આખર દાવો કરવો પડશે હા કહોછો કે ના કહોછો,
 તમકુ પેસા આપવા પડશે વળી ઉપરથી ધારો વેર,
 મહેરબાની કરી મીયાં સાથ તમે પેસાનીજટ કરજોપેર.
 ૧. મીયાં કહે મહેરબાની કરકે રેહજી દસ દીન કરે સખર.
 ૨. ડાંગર બાજરી જુવાર દે કે સખ પેસે મેં હુંગા ભર.
 વખત આવ્યોકે વાણી મોઝાઈતો ઉપરાણી આવીપહોચ્યા
 કહે મીયાંને દાણા લાવે. ડાંગર તમે કયાંછો કયાં.
 ડાંગર બાજરી જે કાંઈ હોયતે સખજી હમકુ આપી હો.
 જુનુ ખાતુ જમે કરાવી પછી વળી જોઇએ તે દ્યો.
 મીયાં કહે કે સેઠ સાથ તુમ સુલૂલો મેરે લીલકી દાઢ,
 ડાંગર માંગર સખ કોવા ગઈ બહોતેરા બારસા બરસાદ.
 બાજરી લી સખ બટા ગઈ બોર જીવડે સખ ખા ગયે જુવાર
 ખાલી હમ તો ખરાખ હુવે બોર હો બેઠે ઉઠે લાચાર

અળ તીવ્ર થોળે ચોર મુગ મઠોલે ઉતકાસારડ ઉતારેંગે,
 અળી સેઠ તુમ જાવો ઘરકુ કઠોલ હમ સળ ભરદેંગે
 કઠોળ તમોએ લયુ' હોય તો આ ઘડીએ આપો અમને
 મનમાં સારા માણસ સમજી જાનું સુ કહીએ તમને.
 કઠોલકી કયા જાન કહું મેં સીંગ પપડીયાં સળ સડ ગઈ
 સવડ હુવા ના સેઠ હાલમેં દમડી બી દેણેકા નહી.
 પુંજ પપડીયાં સીંગલકડીયાં સળકા હા ગયા સત્યાનાથ,
 હાલ સેઠજી પીછે જાવો મોસમમાં દેઈગેજ કપાસ.
 મોસમ ફાસમ વીત ગઈ જળ જાણીયા ઉઘરાણી અ
 દુરસેં સેઠકુ દેખે આવતે મીયાંભાઈ તો ગલરાયા.
 શેઠ આવીને કર્યો સપાટો કહો મીયાંજી કયાં છે કપાસ,
 હોય એટલો આળી અમને મટાડી ઘો વચમાંથી કપાસ
 કપાસમેં તો પડે કાતરે જોતર ખાયા સારા ખેત.
 અળ કેરીયાં મહડે વેચકે તુમકુ પેસેકા કર દેઈગે વેત.
 શેઠ કહેકે મીયાં તમે શીઃ જુઠાં જાનાં જાતલાવો,
 કોરટમાં જઈ કરવો પડશે દેખીતો તમ પર દાવો.
 દાવે માવેકી જાત છોડ કે સેઠ અળી તુમ જાવો ઘર,
 મહડે કેરીયુંકી મોસમમેં સળ પેસે હમ દેઈગે ભર.

વઢાડ પુરો થયો એટલે શેઠ ગયા ખાંસાળ કને,
 અને કહ્યું કે મીયાં સાળ હવે મહિડાં કેરીઓ આપો મને,
 ખીનીયાં મહિડે સખ્ખી ખીર ગયે આંખેકુ ના આયા મોર
 અખતો શેઠજી પીછે જાવો પેસે તુમકુ દેઇગે પોર.
 એ પોર ફાર સખ્ખી જાણેદો સીદ્દી રીતે જાણે આપ,
 આ વખતે પૈસા પતવી દો નતો કમાવા આવ્યો ખાપ.
 ગમે તેમ વાળી ગોટાળો ગમે ત્યાં જઇને લાવી દ્યો,
 ચાપ ઘર ખેતરને ઘરાણે મુકી દેવું આજ પતાવી દો.
 શેઠ લવારા ક્યા કરતે હો મેરા જી તો કર્મકા કઇ,
 મેવો તમારા ચલેતે કરીઓ અખતો પછ દેણેકા નઈ.
 સેઠ જખત સખકા આતાહે યાદ કરો પટકેકી ખાત.
 લાખ રૂપેકી લીધ આખરૂ જહોત ખુરી જણીયેકી જાત.
 શેઠ કહે ખાંસાળ તમારૂ જરાએ ડાપણુ નહી આલે,
 વાંકા ચુંકા થાવ જાવે પણ છુટકો થશે રૂપીઆ આલે.
 ખરી ખાત કેદેણી ઉસમે કહો કાયકા ડાપણુ હે,
 મરતે ખાવાને કડા થા ચું કે જણીયે કે ઘર થાપણુ હે
 ચઉધે ભાર ચાંદીકી ચુડીઓ સો ભારકે સકલે કલે,
 ખીસ ભાર કાનુકી ખાલીયાં છે છે ભારકે દો છલે.

એક ગદ્દેકા ગલુમંધ એર કમ્મરમેં રખનેકી કટાર,
 સુન્નેકા એક પગઠા તોડા રોઠડ રૂપીએ દેઢ હળાર
 પાઠ ધરાધર ગીણુકે લેલો પેમુકા લીગલા વાંલા.
 તમારી માફક હમારે તો નહી નીકાલના હે દેવાલા.
 વીલુ મોં લઈને વાણીઆ જઈ રીસ લાર્યા ઘેરે આગ્યા
 પઝીથી રૂનમા વિચાર્યું કે મીયાં કને તો ના ફાગ્યા.
 ત્રચેરીમાં જઈ દાવો કીધો જુના દાખલા દેખાડ્યા,
 જમે ઉધારે જોઈ જોઈને ખાવીરોં ખાકી કાડ્યા.
 ખાંસાખને ખંજેરી નાંખી રૂપીઆ સહ લીધા પતવી,
 ખેટી ખરી તો ખુદાજ જાણે રંગત કરતા રાવ-કર્તી.

(આટલા પ્રકારના ખર કહેવાય.)

ત્રીકરી હાંને વગોવે વર; તેહું નામ તે પહેલો ખર.
 આંગળી ઘાલીને પુછે ઘર; તેહું નામ તે બીજો ખર.
 પાણી-પીને પુછે ધર; એતું નામ તે ત્રીજો ખર.
 પર પુછ પર રહે જે તર; એતું નામ તે ચોથો ખર.

કાળે બેસીને વાટે થઈ; એનું નામ તે પાંચમો ખર.
 કામ છતાં પણ કરે ફર ફર; એનું નામ તે છઠો ખર.
 કરજ પુછ્યા વીણુ કરે ભરભર; એનું નામ તે સાતમો ખર.
 દેવ તણો નવ રાખે કર; એનું નામ તે આઠમો ખર.
 મુમ બનીને સંચે જર; એનું નામ તે નવમો ખર
 બપસન સોખમાં વેચે ઘર; એનું નામ તે દસમો ખર.
 ધરની ત્રીયાથી જો રહે પર; એનું નામ અગીઆરમો ખર.
 વાટે જાતાં પકડે કર; એનું નામ તે બારમો ખર.
 જેની હોય હરામ નજર; એનું નામ તે તેરમો ખર.
 કામ તણી નવ જાણે કર; એનું નામ તે ચૌદમો ખર.
 છત પામીને ખતાવે છતર; એનું નામ પંદરમો ખર.
 બજુ નહીં ને કરે ગાતર; એનું નામ તે સોળમો ખર.

આવા મુરખ માનવી, તેને મુખે ન જાણવી મુઠ
 બાંદળ વેશ્યા ધરતણા, તેને મુઠ નહીં પણ પુંછ.

(આટલા પ્રકારના ડાહ્યા કહેવાય.)

શદ્ગુરને શરણે જે ધાયો, એનું નામ તે પહેલો ડાહ્યો;
કરે વાત પણ ન જાય વાહ્યો, એનું નામ તે બીજો ડાહ્યો.
ધન મધ્યું ને તીરથ ધાયો, એનું નામ તે ત્રીજો ડાહ્યો;
પરમારથમાં પહેલો આયો, એનું નામ તે ચોથો ડાહ્યો.
પાંચ વચ્ચે જઇને પરખાયો. એનું નામ તે પાંચમો ડાહ્યો;
દુશ્મનના દાવે નવ આયો, એનું નામ તે છઠો ડાહ્યો.
રણમાં પાછો ધરે ન પાયો, એનું નામ તે સાતમો ડાહ્યો;
સર્વ કાર્યમાં રહે સવાયો, એનું નામ તે આઠમો ડાહ્યો.
કુડ કપટથી રહે પરાયો, એનું નામ તે નવમો ડાહ્યો;
બીન અપરાધી બંધ છોડાયો, એનું નામ તે દસમો ડાહ્યો.
કરે ધરને નાંખે ઉંડા પાયો, એનું નામ અગીઆરમો ડાહ્યો;
ન્યાત હોય ત્યાં પહેલો નાહ્યો, એનું નામ તે બારમો ડાહ્યો.
વરવાડ હોય ત્યાં પુંઠે ધાયો, એનું નામ તે તેરમો ડાહ્યો;
નીતીથી નીજ નાવ ચલાયો, એનું નામ તે ચૈદ્દમો ડાહ્યો.
કડવો બોલ સુખે ન કહાયો, એનું નામ તે પંદરમો ડાહ્યો;
સાખ પુરીને સત્ય ચલાયો, એનું નામ તે સોળમો ડાહ્યો.

(આટલી વસ્તુઓ પુશ ગાણાય છે.)

ભુમશીનું ખેતર કુશ,
 મરઘડીનું વેતર કુશ.
 હાંડીયાની ગાળો કુશ,
 રાંડવાનો ચાળો કુશ.
 આંધગાંની જારી કુશ,
 ઢંગ વીનાની નારી કુશ.
 ખેરાના તો કાંન કુશ,
 અદાતાનું દાંન કુશ,
 દાંગીનું તો ધ્યાન કુશ.
 ઘર જમાઈનું માંન કુશ,
 ગાંધાયણીનું ઝોકું પુશ.
 કાચડાનું ડોકું કુશ,
 ભુંડણનું તો છાણ પુશ.
 ભીંડીનું તો વાણ પુશ,
 તાડની તો છાયા કુશ.
 મુરખની તો માયા પુશ.

શીમળાનું તો પુલ કુશ.
 દીવેલાનું મુળ કુશ,
 ગપાટીનું વેણ કુશ
 આંધળાનાં નેણ પુશ,
 રાંડીરાંદનું ઘર કુશ.
 ઉંઠરડાનાં દર પુશ,
 બુઘારીનું નાણું કુશ.
 બીખારીનું ટાણું પુશ,
 વાંજણીનું વહાણું કુશ.
 બકરીઓનું ખાણું કુશ,
 બુડથલનું તો બોલ્યું કુશ.
 ઉંઠરડાનું ફોલ્યું કુશ,
 બાડમાં તો કેળ કુશ.
 કુતરાનો મેળ કુશ.

(અપુર્ણ) રાવ-કવી.

(માંધવારીની માંકાણુ.)

(મનહરજીંઠા—રાગઃ—મનમંતો.)

વાનીઆટો ખજાડમાં ટોડે મડી વાટો કડે
 અટોડે હવેટો કસ કસ્યામાંય ના રહ્યો
 ખેડુતો કંઈ કે કોઈ ખજામાં તો પેઠી ખોડ
 ઉભસાલમાં તો માંછ ઢીક પાક ના થયો
 ફરી ફરનારાઓના પેટમાં તો પડે ફાળ
 ભાવ માંધા વખતમાં થયો કરીસુ કયો
 ટારે—વેતણ કહે ડારે હઠએ વખત નક્કામી આવે
 લોડ લઠા નાલખાનો ભાવ બી ચરી ગયો
 લરાઇને લીઠે હાલ ઘણો મોચો કયો માલ
 હવેસાહસે હેવાલ મિસોચે સંખીઆ
 જઠ મીયાં કહે મેરે ઓણ એસી તંબી આવ પડી
 બેટેકુ બીવાયા ઓગ નનીકા નીકા કીયા
 સેથ કહે મેંબી યાર પેંડાસથી પાછો પડે
 દોરાને હખલ ભાવ માલના ચરા ગયા

મીયાં કહે કાપકુ તુમ દરો ખાલી માથાકુટ
 મેરે જેસા રખજો છસકાલીયા હસકા નાલીયા
 હમારે બુકુને કોઈ બનીએસે બેપાર કીયા
 સવાયાને દેઠા કરકે લાયે સોએક રૂપીએ
 સુહત બીતીકે બણીયા બુટ ફુતો ફેલો સગા
 મીયાં તમે પાસ મેરે સોક દેઠસે દુવે
 બુકુને જમાયા માટ સોકે અટ કીયે સાઠ
 બાધે ગયે નાઠ શીર તીસ બાકી રે ગયે
 હસતો મેંજ દુંગા હસ દુસરેસે દીવવાયું તુરે
 હસમેં તે કયા દેવાયું વસુલ પેસે હોગયે
 બાકીકે પ્રયાસ બધે હસકા બહાક કીયા
 આવતી સાક્ષમેં ઇસે ડબબલ લે બાધ્યો
 શેઠ કહે મીયા એટો વાવડો વેપાર પડે
 બુકુને કહાકે બાવ લીવાલીયે બાધ્યો
 શેઠ કહે લીવાલીએ ટમે શુ ડેવાના હાંમ
 બુકુને કહા કે ખાલી મગજ નખાધ્યો
 આવું સાંભળીને શેઠ સુલેમાન ખોલી હંઠા
 તારા બુકુએ બીઠીક પેતરો લરાઇઓ

આશકે માથુકને લખેલી પ્રેમી પત્રિકા.

વિશ્વને વિસ્મય બનાવનારી વહાલી, વિલાસી ! જ્યારથી તારું
 સુધાકર ચંદ્ર સરીખું, મનહર મુખકું મારી દ્રષ્ટિએ પડ્યું છે ત્યારથી
 અન્ય વસ્તુ તરફ જતી મારી સમજી ચિત્તવૃત્તિ આંતર પડી છે. ઓ
 પ્રેમાળ બાળા ! તારાં ધનુષ્યની આકર્ષિતવાળાં નયનકટાક્ષોએ મારા
 કોમળ રદયમાં પ્રવેશ કરી મને પરવશ બનાવી દીધો છે. જેમ જામની
 ને દેદીપ્યમાન કરનાર વિદ્યુતના કળકારા સમાન તારા ચળકતાં
 ચમકતાં ચક્ષુઓએ કટાક્ષ ખેંચી કરેલા કારી ધાથી પીડા પામતો
 તારાજ મરણને શરણ પડ્યો છે. ઓ રદય રમણી ! તારા સુંદર
 વીણા સમાન સ્વર આંબળીને, શક્તી લતાઓમાં ટલકાર કરી વનને
 ગજવળી મુકનારી કોકીલા કીકરમંદ થઈ, કાળી પડતી હોય તેમ જે
 ધાંડે તે તે પણ રસ્યજ હસે. ઓ મનહરણી ! તારા શુભાખના
 પુષ્પ સમાન સુંદર ગાસોને જોઈ, બગીચામાં ખીલી રહેલાં પુષ્પો
 શરમાળને કરમાઈ ગયાં છે. ઓ ચંદ્રવદની ! તારાં અમૃતથી પણ
 અધીક મીઠાશવાળાં વચનો મને વારેવારે યાદ આવે છે. વહાલી ! તે
 આજદીન સુધી મારી સાથે અન્યતા દર્શાવી હસે; પરંતુ હવે તારૂં
 દયાળુ હૃદય મારા તરફ દોરાયું છે. સુંદરી ! જો તું મનમાં પળી માની
 સ્વપ્ન સમાન શ્રુતનો ભોગ કરી મનને આંતર કરતી હોય તો તે
 તારી મોટી જીલ છે; કારણ કે તે જ્યાંસુધી એકાન્ત અવાસમાં મારી

પ્રેમ પરીક્ષા લીધી નથી ત્યાંસુધી તારો ને મારો સ્વપ્નવત સ્નેહ એક
 જોડવાના જળ સમાન છે. સલુણી ! જ્યારે હું નીદ્રાવશ થાઉં છું
 ત્યારે તું સ્વપ્નામાં આવીને મને સત્ત્વે છે. તેથી હું એકદમ જાગીને
 જાગ્રત થાઉં છું અને માફ ચિત્ત તને બેઠવાને ચલાય છે. ત્યારે તું
 એકદમ અદ્ભુત થાય છે. ઓ પ્રાણુથી પ્યારી ! ઓ દુઃખીન કુમારી !
 માફ સધળું લક્ષ હવે તારા તરફ દોરાયું છે. જેમ મોરનું ધ્યાન
 વરસાદની ગટામાં છે, નટનું દોરીમાં છે, પતંગીઆનું દીપકમાં,
 પત્નીહારીનું ઘડામાં, ચકોરનું ચંદ્રમાં, માછલીનું પાણીમાં, અને મધુકર
 નું કમળમાં જેવું ધ્યાન લાગી રહ્યું છે. તેવુંજ માફ વીરહથી વ્યાકુલ
 થતું મુઝાતું આકરશાતું મન તારી પ્રેમાળ પ્રતિમા તરફ લાગી રહ્યું
 છે. ઓ લલિત લક્ષણી લલના ! તસ્માત વીધિએ લલાટમાં નીરમાળ
 કરેલા લેખને તારો સંજળ સ્નેહ મેખ રૂપ થઈ પડ્યો છે. ઓ ચતુર
 ચપળા ! તારાં લોહચુંબક રૂપી પ્યારનાં ચિન્હો મારા લોહ રૂપી
 અંતઃકરણને ખેંચી રહ્યાં છે. ઓ નાળુક વદની ! જ્યાંસુધી મેં તારા
 જેવી કોમળાંગી સ્ત્રીનો સ્પર્શ કર્યો નથી ત્યાંસુધી આ મનુષ્ય જાતીમાં
 અવતાર લીધેલો હું તથા માનું છું. ઓ સલુણી શ્યામા ! આ જુદી
 માયાવી દુનીયાની દરકાર ન કરતાં કોરતારની સહાયતા મેળવી આ
 અસ્પ સંસારમાં આ હાથુમૈત્રુર દેહ વડે જે એશ વિદ્યાવી લીધો એજ
 પોતાનું સાચું સાર્થક છે. એમ સમજ તારા સંજળ સ્નેહને ન છુપાવતાં
 હવે પરિપૂર્ણ રીતે પ્રદીપ્ત કર. મારી વિશ્વાસ ! વધુ લખી તારા
 નાળુક નેત્રાને તરફી આપવી તે યોગ્ય નહી તેમ ધારી મારી આગળ
 વધતી કલમને અટકાવું છું; યોભાવું છું.

ગોરૂં શુભાશી ગાત્ર તારૂં, પાત્ર છે શુદ્ધ પ્રેમનું;
 આ રક્ષ રમણી બેઠી તુજને, હૃદયેસે હું બનું.
 આ મન અંધીરૂં માફક, આતુર છે મળવા અતી;
 શાણી કહું સમ આઈને, બુદ્ધિ નહી રાખુ રતી.
 બસ તુજ સમ સંસારમાં, વહાલું મુને કશુંએ નથી.
 દીલદાર હૈયાદાર હું, પરવશ થયો તુજ પ્યારથી.
 આ પત્ર વાંચીને પછી, શુદ્ધ સ્નેહ તું દરસાવજે;
 કરવા પરીક્ષા પ્રેમની, એકાંતમાં તું આવજે.
 હુનીયાં તણી દરકાર નહી, તુજ પ્યારને દીલમાં ધરું;
 જીવનન તું મારી હવે, પણ એક ના અળગી કરું.
 બહિર કહેવન જગતમાં, કોણ હશે અણબાણ.
 ચહાતાને ચાહે! ખરે, મળતાને મળ પ્રાણ.

લીખીં ગ-જલિખમાં તારા ખીલેલા યોવનનો અધિપતિ થવાની

હૃદયે ધરાવનાર સાચો પ્રેમી.

(ભગવાનની ભુક્ષા.)

ગાયન. કવાલી.

(રાગ તો તમે જાણો છો તેજ)

પ્રભુના પ્રાંત કાર્યોમાં, ભુક્ષો બેસજીક બરેલી છે,
અજ્યા ના સૌ જીવો સરખા, પ્રગટ કરતાં આ પ્રથ્વીને;
તદાવત ઉચ નીચાનો, પ્રથમ કાષિા વગર વાંકે,
હશે કારણ જુદાં તો એ કરી છે ભુલ ભગવાને.

ગુરોત્તર સર્વ પ્રાણીમાં, બસા સમજીને આહ્વાજને,
શુભેચ્છાથી વદન વાટે, કીધા ઉત્પન્ન કપાળુએ;
તેઓ આહ્વાજપણું ભુલી, ભમે ભડીયાડ કરવાને,
દીકું પદ ઉચ એવાને, કરી એ ભુલ ભગવાને.

ઉગરવાને ઉપાધીથી, સુગંધિત રહેવા સ્થિતે,
ચીરી બાહુ કર્બા ઉત્પન્ન, ખરા વીર ધારી ક્ષત્રીને;
ખરા તે ખર ખુંખારેથી, ફરે ડગ પાછું ભરવાને,
જાણ્યા મરદો એ મરદાંને, કરી એ ભુલ ભગવાને.

વશાદરી વિષે વળગી, કરે વૈશ્યો વડો વહેપાર,
પ્રજા પોષે અને પંડે, ચક્રાવે ચાર કારોચાર;
જાણી એવું કીધા પેદા, ચીરી જુગદીશે જંધાને,
પડયું ખોટું પ્રમાણેલું, કરી એ ભુલ ભગવાને.

ચરણ ચીરી સ્તંભા શ્રમથી, પ્રજા પુનઃન હીલે શુદ્ધો,
અધુના વણ અધીકારે, ઉઠાવે અવનવાં યુદ્ધો;
ગણે ના રાવ રાજાને, તજે માજન મહાજાને,
પડ્યા કેમ આર્યને ખાને કરી એ ભુલ ભગવાને.

અધરમી અત્યાચારથી, ગુજારે જન્મી સારી,
કુટાયે ન્યામ અંધારે, દુરાત્મા દારે દીવાળી;
જીતે જગડામાં જુઠાઓ, મળે એ ભાગ બળીઆને,
નથી શીંગ પુછ એવાને, કરી એ ભુલ ભગવાને.

COMIC POET.

મી. રાવ-કવી.

સવાલ.

આકાશ ધરતી અગ્નિ પવન જળ, પાંચો કરે જઘડા ભારી,
કોણ નાનું મોટું પાંચોમાં, દો જીવાળ જોઈ હોશીઆરી.
અગ્ની કહે હું રહું પાણીમાં, મારી માયા છે સારી,
ખીજ અગ્ની હું રહું સુરજમાં, મારા તેજની બલીહારી;
ત્રીજ અગ્ની કહે રહું શરીરમાં, ચલાવું કાયા અદકારી,
ચોથી અગ્ની કહે રહું જગતમાં, ધરોધરે છાયા મારી,
જીવન મરણની હું છું સાથી, અંતે પણ મુજથી ચારી, કોણ નાનું

ધુન્ધુદારમાં વાયુ કહે છે, જુજ પવન ચલાવું છું,
 બીજને પવન છે શાસ આ મારી, ઘટ ઘટમાંય સમાવું છું;
 ત્રીજે પવન ચાલે દુનીયામાં, ગુણી તને સમજાવું છું,
 ઘડીમાં પુર્વ ને ઘડીમાં પશ્ચિમ, એવો નાય નચાવું છું.
 મારા વગર સધલું અડધી રહે, મારાથી સઘી સારી, કોણ નાનું.
 ધરતી કહે કે મારા જેવો, કોણ ધરે બીજું શણગાર,
 વીન્ધ્યાચળ, ઉંદીયાચળ, શ્રોણ, હેમાચળને મુજ પર બાર,
 કેલ્હસ પર્વત ધોરીન્ધરા અને સદાશીવ રહે છે કેદાર,
 અઢારસો બાર વનસ્પતી, સૌ જીવ જંતુ રહે છે સંસાર.
 માટીની છે મહીમા મોટી, માટીનાં સહી નર નારી, કોણ નાનું.
 પાણી હે હું જગત રચી દઉં, તે તમને પરકાશ કરું,
 જીવે છે બીજે, સહના ઘટમાં વાસ કરું;
 પાણી થઈને વરસું, અને વન ફળ ફુલ ઘાસ કરું,
 પળમાં સહી પર કરું મહેરને, પળમાં સહી નાશ કરું.
 નદી નાલાં ને તળાવ કુવા તર, મારાથી સહી ફલ ક્યારી, કોણ નાનું.
 આકાશ કહે કે સમજો જાઓ, ચારો તમે મુરખ ખ્યારા,
 મારા તન પર ખીલી રહ્યા છે, રવી ચંદ્ર નવલખ તારા;
 દલ બાદલ છે મારા કપર, ધર્યા છન્દ્રે જો નગારા,
 સમજો ગુણી ગુણવાન વળી કે, સ્વર્ગ લોક ઉપર મારા.
 પ્રથમ પુણી મંડાણ મારાથી, શું કહું જાણું વીજ્ઞાતારી, કોણ નાનું.

મી. રાવ-કવી.

(મેરાઈની મઝા.)

એક નવતમ નગરીમાં એક મફતો મેરાઈ રહેતો હતો તેને એક લખી નામની પાકામન એટલે પતીવ્રતા સ્ત્રી હતી તે લખી ડાહીને પાંચ માણસોમાં પંકાય તેવી હતી તે લોગલોગે તેતરીહાના ખરડીઆમાં ટુંટીઆના સેગ થી ગુજરી ગઈ તેથી મેરાઈ મહા પંચાતમાં આવી પડયા, અને દુઃખી થવા લાગ્યા તેથી પોતે વિચાર કર્યો કે અમારી મેરાઈની ન્યાતમાં કન્યાઓનો ક્યાં તોટો છે; એક ગઈ તો બીજી આમ વિચાર કરીને રાજ માન રાજેસરી મીસ્ટર મફતા મેરાઈએ બીજીવાર મેરજ ક્યું આ કન્યાનું નામ કંકુડી હતું વળી નામના પ્રમાણમાં રૂપાળી પણ હતી પરંતુ ખોડ ફક્ત એટલીજ હતી કે ચોથો પાયો નહોતો લગન ક્યાંને બે ચાર મહિના વીત્યાબાદ મેરાઈએ આજી મોઢલાને નવીને પોતાને ઘેર તેડાવી લીધી નવી જરા રૂપાળી હતી તેથી દરજીને જરા ડર રહેતો કારણકે ગામમાં લોકોનું જોર વધારે હતું વળી કેટલાક લહેરી લાકા તો નવીને દીઠી ત્યારથીજ ત્યાં આંગળ સાંજ સવાર ફેરા પર ફેરા મારી રહ્યા હતા તેથી મેરાઈ નવીને નજીક બોલાવીને કહેવા લાગ્યા કે જો આ ગામમાં બધી લાલટોળી છે માટે તું બીલકુલ બહાર નીકળીશ નહીં નવીએ પુછ્યું

કે લાલટોળી એટલે શું મેરઘએ કહ્યું કે જાણતી નથી જે
લાલે લાલ બળવે તાલ, મા બઠીઆરી ખાપ કલાલ તેના
છોકરા લાલે લાલ માટે માંખાપ જે તું માંડે ગરીબનું
માને તો કદી અહુર હવાર બહાર નીકળીશ નહીં અને જે
ના કહેવા ઉપર ગઈતો ફરીતું મારી નથી આ પ્રમાણે મેરાઈ
નવીને શીખામણ હાથે પોતે મંદીર તરફ ગયા, નવીએ
વીચાર્યું કે, હું પરણીને આવી તે ગામના લોકો ક્યારે
જાણસે, માટે આજે કોઈ એક ઠાઠ કરોને પાણી ભરવાને
જાને જરા નીકળી પડુંતો ઠીક આમ ધારીને નવીએ તુરત
ચાલુ જમાનામાં વપરાતોતદન નવો ટ્રેસ પહેર્યો અને આંધળાં
આંખો ઉઘડી બાથ એવી બની ભાઈ મેંતો નજરે જેએલા
શું એનો ઠાઠ જાણે શામ રંગની સ્વદેશી મઠમ મથે
દેશન એબલ છટાદાર વાળનો ગુચ્છો વળી કાનમાં ઇન્ડીઅન
મુઠ્ઠા હીરાનાં એરીંગ કોટમાં મીણીયાં માતીની માળા ઠેડ
સુધી જુઠી ઝીક ભરેલી લાંબી ખાંચોનું પેટન્ટ પોલકું,
ધાધરાને ફરતી ઝુલ અને તેની ઉપર હાલમાં વપરાતી સાદી
પટ્ટીની બરબ મુતરાઉ સાડી તથા પગમાં ગુજરાત લેધરની
લડી દેશનની સ્વદેશી ખાસડીઓ વીજેરે પહોંરીને બગલમાં
બેઠું લઈને મીસીસ કંકુડી વોટર ભરવા કુવા તરફ પલા-
યન થઈ અને ચાલી ચાલી કુવા પાસે આવી તેવામાં લોગ-
જોગે તેને સેજ વાહુટ થઈ તેથી તે એકદમ ધરમાઈ જઈને

બિડું નીચે મુકી આમતેમ જોવાલાગી તો કુવાની નજર
 આલાણમાં બેસી રહેલો એક આખલો તેની નજરે પડ્યો
 તેથી તે ઘણી લજવાઇગઇ ને વીચાર કરવા લાગી કે જો
 આ વાહુટ થયાની વાત આ રડ્યો આખલો જો કહી કેઇને
 કહી દેશે તો નક્કી હું ફજેત થઈશ એમ ધારીને નવી
 આખલાની પાસે આવીને, ખોળો પાથરીને હાથ જોડીને
 કરગરીને કહેવા લાગી કે આખલા વીરા, આ વાત તું કેઇને
 કહીશ નહી, પરંતુ મચ્છર કરડવાથી આખલો વારે વારે
 માથું હલાવે તેથી નવીએ જાણ્યું કે આ રાંડે માનશે નહી
 મને મને ફજેત કરશે તેને ઘણા કાલાવાલા કર્યા પરંતુ હઠીલે
 આખલે બીલકુલ માન્યું નહી તેવામાં મફતો મેરાઈ મંદીરથી
 ચેર આવ્યા, અને ઘરમાં જોયું તો નવીને દીઠી નહી, તેથી
 મેરાઈ બબડવા લાગ્યા કે આ ખરા બપોરે મારી બિટી
 કંકુડી કયાં ગઈ હશે લાવ તપાસ કરું એમ કહીને પાડોશમાં
 પાનદેર રહેતી હતી તેને પુછ્યું ત્યારે તેણે મધું કે નવીતો
 મોઠે કુવે પાણી બરવા ગઈ છે. એવું સાંભળતાંજ મફતો
 મેરાઈ તો હાથમાં ગજ લઇને નવીને પગલે ચઢ્યા ને કુવા
 આગળ આવીને જીવે છે તો કુવાના આલાણમાં નવી હાથ
 જોડીને આખલાને કરગરતી હતી, તે જોઇ મેરાઈએ પુછ્યું
 કે રાંડ આ મું કરે છે. નવીએ જીવાબ આપ્યો કે કરમ
 સંજોગે આ કુવા ઉપર ચઢતાં મને સેજ વાહુટ થઇ તે આ
 આખલો સાંભળી ગયો છે. હવે કદાચ જો તે ગામમાં

જઘને આ વાત કોઇને કરશે તો નક્કી મારી ઇજ્જત જશે એટલા માટે હું એને જોળા પાથરીને તારની કરગરું છું પણ અન્યાયી આખલો બીલ કુલ માંનતો નથી, હવે શું કરવું ? આખલો ગામના પોલીસ પટેલનો હતો તેથી મેરાઈએ નવીને કહ્યું કે ગભરાઈય નહીં આખલો પટેલનો માટે ચાલો આપડે પટેલને ત્યાં જઈએ અને આ વાત પટેલને ખાંનગીમાં જોલાવીને કહીએ એટલે પટેલ રાવણી-ઓ મોકલીને આખલાને ચોરામાં જોલાવશે અને ઠપકો દેશે એમ ધારીને મફતો ને કંકુડી બન્ને જણાં તાબડતોબ પટેલને ત્યાં ગયાં અને એકદમ પટેલની આગળ નજરાણા લખલ રૂપીઆ પચીસ મુકીને પાઘડી ઉતારીને મેરાઈતો કહેવા લાગ્યો કે માખાપ મારી જતી આખરને અટકાવો કહીને રડી પડ્યો અને બધી હકીકત બહાર કરી, તેથી પટેલે એકદમ ભંગીઆને જોલાવીને ગામમાં ઢંઢેરા પીટાવીને સાદ પડાવ્યો કે મફત મેરાઈની નવી તા. ત્રીજી માસે માર્ચ સને ૧૯૧૪ ના રોજ બપોરના બારવાએ મીઠે કુચે પાણી ભરવા ગઈ હતી એને કુવા ઉપર ચઢતી વખતે સાહેબ વાછુટ થઈ દે. એવી વાત આખલો જો કોઈને કહે તો કોઈએ સાચી માનવી નહીં આ પ્રમાણે ગામમાં ઢંઢેરા પીટાવીને સાદ પડાવી દીધો, તેથી મફતો મેરાઈ ઘણાખુશ થયા અને ઉમ્મીઆખરૂએ હરખાતા હરખાતા નવીને તેડીને ઘેરગયા. જોયો આ અકલનો ઉપયોગ વાહુરે મારા મેરાઈ.

રાગ કવીતાનો,

ને ગાયન સમજવા બેબું.

દેખા દેખી શીખ્યા બેબું, સારી ટેવો કહાડી ને;
 કાંધરને કહે દેમ પુલ, વળી ગાળો દેતા માડીને.
 વ્યસનની અંદર ભાનજ બુધ્યા, આંખ્યો તો રહે છે રાતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબાછો ગુજરાતી.
 બ્રાહ્મણ મર્ધ દ્રાશો મુકી, ગાયત્રી ગંગાને તીર.
 પુત્રીને સાટે પીતા પરણે, બેનને સાટે પરણે વાર.
 ચંદન ચરચી ચામ બગાડયું, બાતી કેવી પંકાતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબાછો ગુજરાતી.
 નહાવાશી તો ટાઢજ વાય છે, જનોઇ તો કાંસોનો દોર;
 મીસ્ટ મેવાને મુકી પડતા, શીઘ્ર આવોછો ખાટા ખોર.
 હરામ ચસકો ભાઇને પડીઓ, બાઈ બનરે ટીચાતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબાછો ગુજરાતી.
 પાછળ શીખા બદલે આગળ, વાંકા તો લટીઆં લબડે;
 તેલ અતરથી પાંચી પાડે, બીજા પણ છોને બગડે.
 તરીઆનો પણ ટેસ વધ્યો છે, નહી ચરખી દીલમાં માતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબાછો ગુજરાતી.

કેમ અલી હું કેવી દેખાઉં, મનમાં એવી મગરૂની;
 નવા દેસમાં નીત્ય નીત્ય ફરતી, બાહરે કળીયુગની ખુમી
 ઝીણા વસ્ત્રથી અંગ જણાવે, ઉઘાડી રાખે છાતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ હુમોછો શુજરાતી
 જાણે હું તો મહમ બની ગઈ, નહીં શુજરાતીની બેટી;
 બળી ગાંસડી બહુ લુગડાની, રાખે ટૂંક ડબો પેટી.
 આ બાસકીટને જાણ્યાં એતો, ઉઘાડે છોગે ખાતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક કેમ હુમોછો શુજરાતી.
 ડોણી સુધીની ગઈ કાંચળી, ખભા સુધીની થઈ ચાળી;
 નાભાં વાળી અને ગરીબની, લેગી થઈ સળગી હોળી.
 અલી બેન હું એ પણ આવું, કરવાને ઝાઝું ચહાતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક કેમ હુમોછો શુજરાતી.
 ઘરમાં ખાવાનું છે કે નહીં, તેની પણ કંઈ નહીં પરવા;
 નવા દેસને નવા નમુના, પરેશને જોઈએ દરવા.
 ઘરડાં માત ખીતાને દેખી, મનમાં તો બહુ ઝુંઝતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ હુમોછો શુજરાતી.
 લાજ મલાજે અળગો સુખ્યો, અડધે માથે એાડીને;
 સુધારાને સોખજ લાગ્યો, જુની સીસ્ટમ છોડીને.
 વહજનો આવેશ જોઈને, સાસુ ઘરમાં અજાણતી;
 ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ હુમોછો શુજરાતી

[વાત નંબર વંન.]

સરદારશ્રી સેઠ એક દહાડે ગાડામાં બેસીને, નજીકના
ગામડામાં ઉધરાણી કરવા નીકળ્યા, રસ્તે ગાડુ ધીમે ધીમે
ચાલતું હતું તેવામાં એક મોઠા ઢાળીઓ આવ્યો તેથી તે
ગાડુ તે ઢાળ ઉપર ચડ્યું ને સેઠને જરા આંચકો લાગ્યો.
તેથી તે એકદમ શુ સે થયા, અને ગાડાવાળાને ફરારને
કહેવા મંડ્યા કે નાન મોઠા આવુંકેવું ગાડુ હાંકે છે. હ.
સાહુ ધરીમાં ઉંચું ઠાય છે ને ધરીમાં નીચું ઠાય છે, ત્યારે
ગાડાવાળાએ કહ્યું કે શેઠ રસ્તો જોયો છે તેને હું અમર રૂં
વળી જુવો આ મોઠો ઢાળ આવ્યો મારે સંભાળીને બેસજો.
આમ કહેતામાંતો બળતો એકદમ ઢાળથી નીચે ઉતરવાને
દોડ્યા ત્યારે ગાડાવાળે કહ્યું કે શેઠ આડુ પકડજો એટલે
તરતજ શેઠ પોતાની પહેરેલી સુંઘનીતું નાડુ પકડી લીધું
એટલામાં મોઠો આવ્યો લાગ્યો તેથી શેઠ ધબકીને નીચે
પડ્યા ને મોંઢામાં મલુ ધુળ પેસી ગઈ એવટ ગાડાવાળે શેઠને
ઉચકીને ગાડામાં બેસાડ્યા અને ધીમે ધીમે ગાડુ હાંકતો,
મારોમાર ધુસારીતામાં લડતો ત્યાં શેઠને દરજર સારકો

પુછ્યું કે શેઠ આ સું લાગ્યું છે, ત્યારે સેઠે ઢીલું મોહુ
 કરીને જીવાળ દીપો કે મેરળાન સાહેબ હું ભારના ગામમાં
 બેસીને ચાંના નજીકના ગાંમરામાં ઉઘરાણી કરવા નીકલો તે
 ગામસી ડારેક ગાઉને છેતે આવો દેવામાં ખુડાની એવીજ
 મરજી ઠમ કે રસ્ટામાં એક મોતો ઢાલીઓ આવો ટેહી બેઠ
 એકદમ નાહા ટારે બીચારે ગારા વાલે કીટું કે સેઠ આરૂ
 પકરો આરૂ પકરો ટારે સાલો મે બી દેવોજ કે આરાને
 બડા સુંથનીનું નારૂ પકરીને બેથો દેવામાં એક આચકો
 લાગો કે હું ઢબડકને નીચે પડો, ને મોરામાં મનતોરી
 પેસી ગઈ વલી લમનામાંબી જરા જપત લાગી છે, માતે
 મેરળાની કરોને જરા સારી મીરીસન વાપરજો વલી લોકો
 કહેવત કહે છેતે ખોટીતો નઈજ સાલુ કીટુ કકક ને સમજા
 કસુ તે આંખનું કાજલ ગારે ગસું.

તમામ જાતની દવાઓ અહીંથી મળશે, લખો. જનરલ
 એજન્ટ.

રાવ કવી એન્ડ કો.

મુ. કાલોલ.

જ. પંચમહાલ.

તદન મફતમાં નસીબ અજમાવવાની—

 સોનેરી તક !

તદન વનપસ્તિમાંથી બનાવેલ ઝેરી અને માદક પદાર્થોથી સંહિત, અદ્યુત પૌષ્ટિક, સ્વર સુધારકને પુશ્યોદાર પવિત્ર “ પીનતાન ” નું ડ્રગ્સ ગોળીનું ફ્રીઆ એક વાળુ સુંદર પેકેટ ખરીદનારને ફ્રીઆ ચાલીસ હજારના રોકડ ઇનામોમાંનું ઇનામી ખીલ મફત મેળવી નસીબ અજમાવો વી. પી. સાથે રૂ. ૧-૩-૦ સામટા રૂ. ૧૦-૬-૦ મોકલનારને અગીઆર પેકેટ તથા અગીઆર ઇનામી ખીલ મોકલવામાં આવશે વધુ માટે લખો.

મેસર્સ. બી. આર. શાહ.

સોલ અજન્ડ પીનતાન. ઈ. કાર્યાલય.

ચુલેલ-વાયા-નડીઆદ

નડીઆદમાં વાળદોચે હજામતો બંધ કરી એજ પુસ્તક

ખુબીનો ખબનો.

ઉર્ફ

ચાલુ જમાનાનો ચીતાર ભાગ-૧.

કીમત રૂ. ૧૫.

વાંચો વિધ વિધ જાતનાં, પુસ્તક અપરમપાર;

પણ જોતાં એ રાજ થશે. આ ગમ્મતનો ભંડાર.

સહા પદોપકારી અને ગુણગ્રાહી ભારતવાસી સર્વજનને
લેખોએ લખાંચે પુસ્તકો વાંચ્યા હશે, પરંતુ ત્યાંસુધી આ
ખુબીનો ખબનો જોયો નથી ત્યાંસુધી બધું વ્યર્થજ છે.
જેમાં ગદ્ય પદ્ય, ગજલો, ફકરા, ફેન્સી કવીતાઓ, ટોનીક
વાર્તાઓ, કોમીક/કવાલીયો અને ચાલુ જમાનાનો આગ્રહુખ
ચિતાર, વળી દરેક ન્યાતની દેશી વાળી રમુજ પ્રાંતમાં
વિગેરે ગમ્મતનાં ગાઠે ગાઠે કાલવંતે ખબનો ખુબીથી તર
કરેલો છે વળી પુસ્તક ખરીદનારનું પવિત્ર નામ બાબ
ભાગમાં આશ્રયદાતા તરીકે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે. તો
પુસ્તક ખરીદનાર ગૃહસ્થોએ પોતાનું પુરેપુરું નામ, કામ,
ગામ વીગેરે ચોક્કસ લખી મોકલવું.

જમાનું સરનામું:—

રાવ કવી. મુકામ કાલોલ, જલ્દે પંચમહાલ.

